17/03/2024

Το Αποστολικό Ανάγνωσμα της Κυριακής της Τυρινής

/ Ορθόδοξες Προβολές

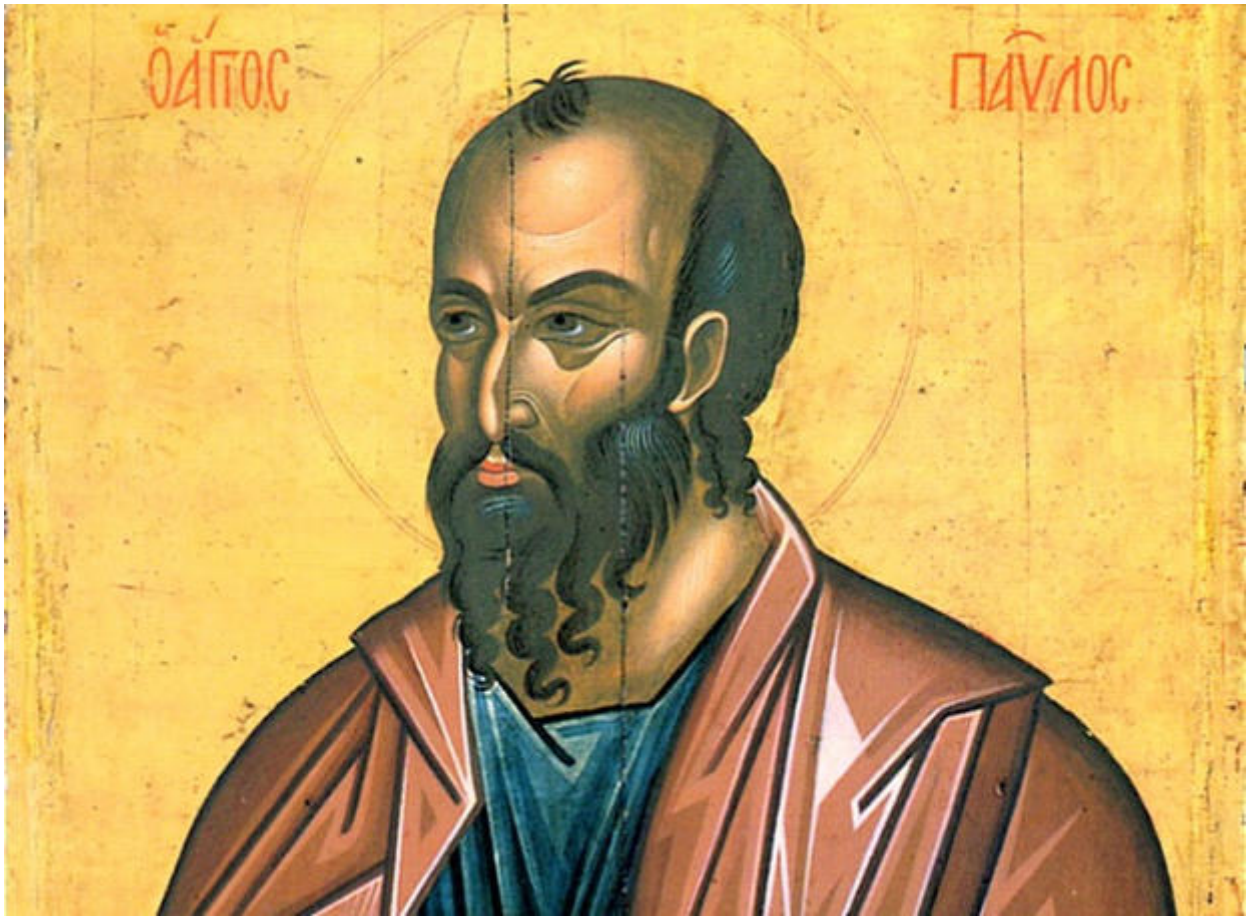

Το Αποστολικό Ανάγνωσμα της Κυριακής της Τυρινής: Ρωμ. ιγ’ 11-ιδ’ 4 (17-03-2024)

Αρχιμ. Αυγουστίνου Κκαρά

Πρωτότυπο Κείμενο

Ἀδελφοί, νῦν ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. Ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. Ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός. Ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίτας καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ, ἀλλ᾽ ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας. Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. Ὅς μὲν πιστεύει φαγεῖν

πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. Ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω, καὶ ὁ μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω· ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. Σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; Τῷ ἰδίῳ Κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει· σταθήσεται δέ· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς στῆσαι αὐτόν.

Νεοελληνική Απόδοση

Αδελφοί, τώρα η τελική σωτηρία βρίσκεται πιο κοντά μας παρά τότε που πιστέψαμε. Η νύχτα όπου να ’ναι φεύγει, και η μέρα κοντεύει να ’ρθεί. Γι’ αυτό ας πετάξουμε από πάνω μας τα έργα του σκότους, κι ας φορέσουμε τα όπλα του φωτός. Η διαγωγή μας ας είναι κόσμια, τέτοια που ταιριάζει στο φως. Ας πάψουν τα φαγοπότια και τα μεθύσια, η ασύδοτη κι ακόλαστη ζωή, οι φιλονικίες κι οι φθόνοι. Ντυθείτε τον Κύριό μας Ιησού Χριστό και μην αφήνετε τον αμαρτωλό εαυτό σας να σας παρασύρει στην ικανοποίηση των επιθυμιών σας. Να δέχεστε όποιον έχει ασθενική πίστη, χωρίς να επικρίνετε τις απόψεις του. Για παράδειγμα, ένας πιστεύει πως μπορεί να φάει απ’ όλα, ενώ κάποιος άλλος, που έχει ασθενική πίστη, τρώει μόνο χόρτα. Αυτός που τρώει απ’ όλα, ας μην περιφρονεί εκείνον που δεν τρώει· κι εκείνος που δεν τρώει, ας μην κατακρίνει εκείνον που τρώει, γιατί ο Θεός τον έχει δεχτεί στην εκκλησία του. Ποιος είσαι εσύ που θα κρίνεις έναν ξένο υπηρέτη; Μόνο ο Κύριός του μπορεί να κρίνει αν στέκεται ή όχι στην πίστη του, γιατί ο Θεός έχει τη δύναμη να τον στηρίξει.

Εισαγωγή

Η εβδομάδα που ακολουθεί την Κυριακή της Απόκρεω ονομάζεται της Τυροφάγου και αποτελεί το σύνδεσμο μεταξύ της περιόδου από την έναρξη του Τριωδίου (Κυριακή Τελώνου και Φαρισαίου) και της Αγίας και Μεγάλης Τεσσαρακοστής που αρχίζει την επομένη της Κυριακής της Τυροφάγου. Η ονομασία «Τυροφάγου» προήλθε από τη συνήθεια που επικράτησε, οι πιστοί να τρέφονται κατά τη διάρκεια της εβδομάδας αυτής με γαλακτοκομικά προϊόντα, αυγά και ψάρια.

Το αποστολικό ανάγνωσμα της Κυριακής αυτής (Ρωμ. 13, 11-14,1-4) όπως και το ευαγγελικό ανάγνωσμα (Ματθ. 6, 14-21) έχει ως στόχο να μας βοηθήσει να κατανοήσουμε τη σημασία της ιερής περιόδου της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, στην οποία εισερχόμαστε από αύριο. Έτσι το αποστολικό ανάγνωσμα διαιρείται σε δύο μέρη. Το πρώτο περιλαμβάνει ορισμένες συστάσεις του Παύλου που αναφέρονται στη χριστιανική ζωή. Ο χρόνος της παρουσίας του Κυρίου είναι «εγγύς», γεγονός που απαιτεί εντατικότερο πνευματικό αγώνα, ώστε οι πιστοί να είναι έτοιμοι για την ώρα εκείνη. Το δεύτερο μέρος αναφέρεται στη συμπεριφορά που όφειλαν «οι δυνατοί» απέναντι στους «ασθενούντας τη πίστει», εξαιτίας της διάκρισης ορισμένων τροφών, αντίληψη που υπήρχε στην ιουδαϊκή θρησκεία.

Σύντομη ερμηνεία περικοπής

Ο Παύλος χωρίς να επιθυμεί να προσδιορίσει χρονικά τη δεύτερη έλευση του Χριστού, άλλωστε το απροσδιόριστο του χρόνου της δευτέρας παρουσίας το διεκήρυξε ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός: «περί δε της ημέρας εκείνης και ώρας ουδείς οίδεν, ουδέ οι άγγελοι των ουρανών, ει μη ο πατήρ μου μόνος» (Ματθ. 24,36), προτρέπει τους πιστούς σε εγρήγορση και αναμονή της ημέρα εκείνης. Όσο περνά ο χρόνος της παρούσας ζωής, τόσο και πλησιάζουμε προς την έλευση του Κυρίου. Η δεύτερη έλευση του Χριστού θα σημάνει την ώρα της πλήρους συμμετοχής των πιστών στο μυστήριο της σωτηρίας. Η σωτηρία αποτελεί βέβαια γεγονός από τη στιγμή της βάπτισης κάθε ανθρώπου, ωστόσο η πληρότητά της θα επέλθει με την έλευση της ημέρας του Κυρίου. Επομένως ο κάθε πιστός ζει και πορεύεται στην παρούσα ζωή, αναμένοντας την ένδοξη έλευση του Κυρίου, κατά την οποία προσδοκά να κληρονομήσει τη βασιλεία του Θεού.

Η παρούσα ζωή παρομοιάζεται από τον Παύλο ως «νυξ», επειδή βρίσκεται υπό την επήρεια της αμαρτίας που συμβολίζεται με το σκοτάδι. Η μέλλουσα ζωή αντίστοιχα παρομοιάζεται με «ημέρα», γιατί κατ΄ αυτήν θα επικρατήσει το φως της βασιλείας του Θεού. Οφείλουν λοιπόν οι πιστοί να απορρίψουν τα «έργα του σκότους», δηλαδή την αμαρτία και να ενδυθούν «τα όπλα του φωτός», τα χαρίσματα δηλαδή του Αγίου Πνεύματος. Ο ίδιος ο Ιησούς Χριστός είναι το ένδυμα του πιστού από την ώρα της βάπτισής του. Από τη στιγμή που ο Χριστός ενοικεί μέσα στον πιστό άνθρωπο, τότε το θέλημά του συνταυτίζεται με το θέλημα του Κυρίου και άρα «τα έργα του σκότους» δεν είναι δυνατόν να συνυπάρξουν με «τα έργα του φωτός».

Η σωτηρία του ανθρώπου στηρίζεται στην πίστη του Ιησού Χριστού, και όχι στις διάφορες τυπικές και νομικές διατάξεις. Πολλοί χριστιανοί που ανήκαν προηγουμένως στην Ιουδαϊκή θρησκεία, εξακολουθούσαν να τηρούν ορισμένες

διατάξεις του Μωσαϊκού νόμου. Μια από αυτές ήταν και η διάκριση των τροφών σε «καθαρές» και «ακάθαρτες». Έτσι επιδίωκαν να απέχουν από τις «ακάθαρτες» τροφές όπως το κρέας και το κρασί από φόβο μήπως επιδράσουν στην ηθική τους κατάσταση ή από την επιθυμία τους να φθάσουν σε ψηλότερα μέτρα αγιότητας από τους άλλους. Ο Παύλος κρίνοντας τα ζητήματα αυτά δευτερεύοντα ως προς την ουσία τους, συνιστά από τη μια ο καθένας να πράττει σύμφωνα με τις προσωπικές του πεποιθήσεις και από την άλλη «ασθενείς» και «δυνατοί» να αποφεύγουν τη μεταξύ τους κατάκριση, η οποία δημιουργούσε εντάσεις και φιλονικίες.

Η κατάσταση αυτή επηρέαζε αρνητικά τις σχέσεις των χριστιανών και δημιουργούσε πρόβλημα στην ενότητα της εκκλησιαστικής κοινότητας. Οι «δυνατοί» που έτρωγαν τα πάντα ενέπαιζαν και εξουθένωναν τους «ασθενείς» που δεν έτρωγαν. Από την άλλη πλευρά οι «ασθενείς» κατέκριναν τους «δυνατούς» ως παραβάτες του νόμου. Ο Παύλος επισημαίνει ότι είναι ανεπίτρεπτο γεγονός η κατάκριση των αδελφών. Ο κάθε πιστός είναι δούλος Κυρίου και ανήκει σε αυτόν, όποια και αν είναι η πνευματική του κατάσταση. Ο καθένας «στήκει ή πίπτει τω ιδίω Κυρίω», γι΄ αυτό η κατάκριση δεν έχει θέση μεταξύ των πιστών. Ακόμα και αυτός που «πίπτει» θα σταθεί στη συνέχεια, γιατί ο Θεός έχει τη δύναμη να τον ανορθώσει. Επομένως κανένας δεν έχει το δικαίωμα να κρίνει τον άλλο, έστω και αν έχει πέσει, έστω και αν ζει μέσα στην αμαρτία και την αμετανοησία, γιατί πάντοτε υπάρχει η δυνατότητα της ανόρθωσής του με την σωστική παρέμβαση του παντοδύναμου Θεού.

Το πάθος της κατάκρισης

Από αύριο, Καθαρά Δευτέρα, αρχίζει η Αγία και Μεγάλη Τεσσαρακοστή, η ωραιότερη και κατανυκτικότερη περίοδος τους εκκλησιαστικού έτους. Σκοπός της περιόδου αυτής είναι η προετοιμασία των πιστών για τον εορτασμό του Πάσχα, της Λαμπροφόρου Αναστάσεως του Κυρίου. Με κύριο όπλο του τη νηστεία ο κάθε πιστός εντείνει κατά την περίοδο αυτή τον πνευματικό του αγώνα, έναν αγώνα με διπλή διάσταση. Από τη μια είναι ο αγώνας για την καταπολέμηση των παθών και από την άλλη ο αγώνας για την κατάκτηση των αρετών. Άλλωστε η αληθινή νηστεία είναι η απομάκρυνση από το κακό, την αμαρτία, είναι η εγκράτεια της γλώσσας, η αποχή από το θυμό, το ψέμα, την κατάκριση κλπ. Ιδιαίτερα ευάλωτος είναι ο κάθε πιστός στο πάθος της κατάκρισης.

Τι είναι η κατάκριση;

Κατάκριση είναι το να κατηγορεί και να καταδικάζει κάποιος τον συνάνθρωπό του για τα διάφορα παραπτώματα και λάθη που τυχόν διέπραξε, χωρίς προηγουμένως

να έχει επαρκή στοιχεία για τους λόγους που τον οδήγησαν σε αυτά. Η κατάκριση μπορεί να είναι ψευδής ή και άδικη, οπότε αρχίζει να καθίσταται συκοφαντία, ιδίως όταν ο κατακρινόμενος δεν είναι παρών. Η κατάκριση είναι ανελέητη, δεν περιέχει ίχνη λύπης, συμπάθειας, αγάπης και επιείκειας. Αυτός που υποκύπτει στο πάθος της κατάκρισης είναι απόλυτος και αν ακόμα αποδειχθεί ότι έχει άδικο, ο εγωισμός του δεν τον αφήνει να μετανοήσει και να ζητήσει συγγνώμη από εκείνον τον οποίον κατέκρινε.

Η κατάκριση στην Αγία Γραφή

Η κατάκριση του πλησίον συνεπάγεται την καταδίκη από τον Θεό εκείνου που κατέκρινε. «Μη κρίνετε ίνα μη κριθήτε, εν ω γαρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε, και εν ω μέτρω μετρείτε μετρηθήσεται υμίν» (Ματθ. 7,1-2). Ο Ιησούς Χριστός είναι κατηγορηματικός: «μην κρίνετε τους συνανθρώπους σας, για να μη σας κρίνει κι εσάς ο Θεός. Με το κριτήριο που κρίνετε θα κριθείτε και με το μέτρο που μετράτε θα μετρηθείτε». Όταν κατακρίνει κανείς τον αδελφό του χωρίς οίκτο και επιείκεια, δεν μπορεί να αναμένει καλύτερη αντιμετώπιση από τον ίδιο το Θεό.

Η κατάκριση ως πάθος φοβερό κρύβει ταυτόχρονα εωσφορικό εγωισμό και υποκρισία. Συνεχίζει ο Ιησούς Χριστός λέγοντας: «τι δε βλέπεις το κάρφος το εν τω οφθαλμώ του αδελφού σου, την δε εν τω σω οφθαλμώ δοκόν ου κατανοείς; Ή πώς ερείς τω αδελφώ σου, άφες εκβάλω το κάρφος από του οφθαλμού σου, και ιδού η δοκός εν τω οφθαλμώ σου; Υποκριτά, έκβαλε πρώτον την δοκόν εκ του οφθαλμού σου, και τότε διαβλέψεις εκβαλείν το κάρφος εκ του οφθαλμού του αδελφού σου» (Ματθ.7 3-5). Εκείνος που κατακρίνει χαρακτηρίζεται ως υποκριτής και ταυτίζεται με τους Φαρισαίους, οι οποίοι ήταν πολύ απαιτητικοί και κατέκριναν όσους προέβαιναν και στις πιο ασήμαντες μικροπαραβάσεις, ενώ οι ίδιοι γεμάτοι από εγωισμό δεν μπορούσαν να δουν τα δικά τους παραπτώματα. Ακόμα και τον ίδιο τον Χριστό τον κατέκριναν γιατί επιτελούσε θαύματα κατά την ημέρα του Σαββάτου.

Η διάθεση της κατάκρισης του πλησίον παραβιάζει το κεφάλαιο της αγάπης και υποδηλώνει ότι προσέχουμε περισσότερο τα σφάλματα των άλλων, τη στιγμή που πρέπει να προσέχουμε και να κατακρίνουμε τον εαυτό μας για τα δικά μας σφάλματα. Ο Ιησούς Χριστός κατά τη διάρκεια της επί γης παρουσίας και δράσης του έδειξε μεγάλη συγκατάβαση προς τους αμαρτωλούς. Συναναστράφηκε με τελώνες, πόρνες, ληστές κλπ, ενώ απέφυγε συστηματικά και καταδίκασε δημόσια την υποκρισία των γραμματέων και φαρισαίων, οι οποίοι χωρίς ίχνος αγάπης έπαιρναν την εξουσία να κατακρίνουν και να καταδικάζουν τους ανθρώπους που παραβίαζαν κάποιες τυπικές ή ακόμα και ουσιαστικές διατάξεις του νόμου. «Ουαί υμίν γραμματείς και φαρισαίοι υποκριταί...οδηγοί τυφλοί, οι δυιλίζοντες τον

κώνωπα, την δε κάμηλον καταπίνοντες!» (Ματθ. 23, 24) διακηρύττει ο Κύριος, απορρίπτοντας μετά βδελυγμίας την υποκριτική – φαρισαϊκή διάθεση κατάκρισης του πλησίον. Ο μόνος που έχει το δικαίωμα και την εξουσία να κρίνει είναι ο ίδιος ο Θεός.

Η κατάκριση στην Πατερική γραμματεία

Στην Πατερική γραμματεία συναντούμε πολλές αναφορές στο φοβερό πάθος της κατάκρισης, η οποία καταδικάζεται ως αντίθετη προς το κήρυγμα του Ιησού Χριστού. Ακόμα και στην περίπτωση που διαπιστώσει κανείς ότι έσφαλλε ο αδελφός του δεν έχει το δικαίωμα να τον κατακρίνει, αλλά κινούμενος από αγάπη μπορεί να τον συμβουλέψει αδελφικά. Σημειώνει χαρακτηριστικά ο ιερός Χρυσόστομος «ουδέ γαρ ονειδίζειν δει, ουδέ επεμβαίνειν, αλλά νουθετείν• ου κατηγορείν, αλλά συμβουλεύειν• ουδέ μετά απονοίας επιτίθεσθαι, αλλά μετά φιλοστοργίας διορθούν. Ου γαρ εκείνον, αλλά σαυτόν εσχάτη παραδίδως τιμωρία, μη φειδόμενος αυτού, ηνίκα αν δεήση ψηφίζεσθαι περί των πεπλημμεληκότων αυτώ». Δηλαδή δεν πρέπει κανείς να κατακρίνει τον πλησίον του αλλά να μέμφεται και να κατηγορεί τον εαυτό του, εξαντλώντας την αυστηρότητά του στα δικά του παραπτώματα. Τον πλησίον του οφείλει να τον βλέπει με συγκατάβαση και επιείκεια, προσπαθώντας να τον συμβουλεύει με αγαπητική διάθεση. Και συνεχίζει ο ίδιος πατήρ: «Τι ουν; Αν πορνεύη, φησί, μη είπω, ότι κακόν η πορνεία, μηδέ διορθώσομαι τον ασελγαίνοντα; Διόρθωσον μεν, αλλά μη ως πολέμιος μηδέ ως εχθρός απαιτών δίκην, αλλ΄ ως ιατρός φάρμακα κατασκευάζων. Ουδέ γαρ είπε μη παύσης αμαρτάνοντα, αλλά μη κρίνης, τουτέστι μη πικρός γίνου δικαστής και τιμητής» (PG 57,307-321). Δεν απαγορεύεται κανείς να συμβουλέψει τον πλησίον, αλλά μάλλον απαιτείται να τον βοηθήσει να νικήσει την αμαρτία, χωρίς όμως ποτέ να επιδιώκει να γίνει ο δικαστής και ο κριτής του.

Ο Άγιος Ιωάννης ο Σιναΐτης ο συγγραφέας της «Κλίμακας» αναφέρει στο σχετικό κεφάλαιό του για την κατάκριση: «Είδα άνθρωπο που φανερά αμάρτησε, αλλά μυστικά μετενόησε. Και αυτόν που εγώ τον κατέκρινα ως ανήθικο, ο Θεός τον εθεωρούσε αγνό, διότι με την μετάνοιά του Τον είχε πλήρως εξευμενίσει. Αυτόν που σου κατακρίνει τον πλησίον, ποτέ μη τον σεβασθής, αλλά μάλλον να του ειπής: «Σταμάτησε, αδελφέ. Εγω καθημερινώς σφάλλω σε χειρότερα, και πώς μπορώ να κατακρίνω ταν άλλον»; Έτσι θα έχης δυο οφέλη, με ένα φάρμακο θα θεραπεύσης και τον εαυτό σου και τον πλησίον. Μια οδός, και μάλιστα από τις σύντομες που οδηγούν στην άφεσι των πταισμάτων, είναι το να μη κρίνωμε, εφ᾽ όσον είναι αληθινός ο λόγος του Κυρίου «μη κρίνετε, και ου μη κριθήτε» (Λουκ. στ΄ 37). Όπως δεν συμβιβάζεται η φωτιά με το νερό, έτσι και η κατάκρισις με εκείνον που αγαπά την μετάνοια. Ακόμη και την ώρα του θανάτου του, αν ιδής κάποιον να αμαρτάνη,

μήτε τότε να τον κατακρίνης. Διότι η απόφασις του Θεού είναι άγνωστη στους ανθρώπους. Μερικοί έπεσαν φανερά σε μεγάλα αμαρτήματα, κρυφά όμως έπραξαν πολύ μεγαλύτερα καλά. Έτσι εξαπατήθηκαν οι φιλοκατήγοροι...».

Και συνεχίζει ο όσιος Ιωάννης: «Ας με ακούσετε, ας με ακούσετε όλοι εσείς οι κακοί κριταί των ξένων αμαρτιών. Εάν είναι αλήθεια, όπως και πράγματι είναι, ότι «εν ω κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε» (Ματθ. ζ΄ 2), τότε ας είσθε βέβαιοι, ότι για όσα αμαρτήματα κατηγορήσαμε τον πλησίον είτε ψυχικά είτε σωματικά, θα περιπέσωμε σ᾽ αυτά. Και δεν είναι δυνατόν να γίνη διαφορετικά. Όσοι είναι αυστηροί και σχολαστικοί κριταί των σφαλμάτων του άλλου, νικώνται από αυτό το πάθος, επειδή δεν απέκτησαν ακόμη για τα ιδικά τους αμαρτήματα ολοκληρωτική φροντίδα (γνώσι) και μνήμη. Διότι όποιος αφαιρέση «το περικάλυμμα της φιλαυτίας» και ιδή με ακρίβεια τα ιδικά του κακά, για τίποτε άλλο δεν θα φροντίση πλέον στην ζωή του, αναλογιζόμενος ότι ο χρόνος της ζωής του δεν του επαρκεί για να πενθήση τις ιδικές του αμαρτίες, έστω και αν θα εζούσε εκατό έτη, και αν θα έβλεπε ολόκληρο τον Ιορδάνη ποταμό να βγαίνη από τους οφθαλμούς του ως δάκρυ».

Είναι καταφανής λοιπόν η απόρριψη της κατάκρισης στην Πατερική γραμματεία. Η κατάκριση είναι πάθος φοβερό, που με το κάλυμμα της δήθεν υπεράσπισης του νόμου και της ηθικής τάξης μπορεί να οδηγήσει εκείνον που κατακρίνει σε φοβερές πνευματικές πτώσεις. Εκείνος που κατακρίνει τον αδελφό του για συγκεκριμένα παραπτώματα στη συνέχεια – είναι το πιθανότερο – ο ίδιος θα πέσει στα ίδια και χειρότερα παραπτώματα.

Η ευχή του οσίου Εφραίμ του Σύρου

Κυρίαρχη θέση στις ακολουθίες της Μεγάλης Τεσσαρακοστής κατέχει η προσευχή του οσίου Εφραίμ του Σύρου: «Κύριε και Δέσποτα της ζωής μου...». Η προσευχή αυτή, η οποία λέγεται σε κάθε ακολουθία της Μεγάλης Τεσσαρακοστής συνοψίζει μέσα σε λίγες γραμμές από τη μια τα πάθη τα οποία οφείλει να πολεμήσει ο άνθρωπος: αργία, περιέργεια, φιλαρχία και αργολογία και από την άλλη τις αρετές τις οποίες πρέπει να αγωνιστεί να αποκτήσει: σωφροσύνη, ταπεινοφροσύνη, υπομονή και αγάπη. Όλα αυτά συγκεφαλαιώνονται στην τελική αίτηση της προσευχής με την οποία ζητά ο πιστός: «...δώρησαί μοι του οράν τα εμά πταίσματα και μη κατακρίνειν τον αδελφόν μου...». Προσεύχεται δηλαδή ο πιστός να του δώσει ο Θεός την πνευματική εκείνη όραση, ώστε να βλέπει και να αντιλαμβάνεται τα δικά του πταίσματα και να αποφεύγει την κατάκριση του πλησίον. Όμως εδώ ακριβώς κρύβεται ένας μεγάλος πειρασμός: η υπερηφάνεια. Η υπερηφάνεια είναι η πηγή του κακού, αφού ακόμα και τους Αγγέλους τους έριξε από τον ουρανό και τους μετέτρεψε σε δαίμονες. Έτσι από τη μια πρέπει να έχει

κανείς την αληθινή ταπείνωση να βλέπει τα δικά του «πταίσματα» και από την άλλη να αποκρούει τον εωσφορικό εγωισμό της κατάκρισης του πλησίον. Η διάθεση αυτή όμως πρέπει να είναι ειλικρινής, ώστε να αποφευχθεί ο κίνδυνος της ψευτοευσέβειας, η οποία στην πραγματικότητα με το πρόσχημα της ταπεινοφροσύνης και της αυτομεμψίας μπορεί να οδηγήσει στη δαιμονική υπερηφάνεια.

Επίλογος

Η Αγία και Μεγάλη Τεσσαρακοστή είναι περίοδος πνευματικού αγώνα και κοπιώδους προσπάθειας. Η απαλλαγή από τα πάθη και η απόκτηση των αρετών είναι δύσκολη υπόθεση για έναν πιστό, αλλά όχι ακατόρθωτη. Ένα από τα ισχυρότερα όπλα του πιστού στην προσπάθεια αυτή είναι η νηστεία, η οποία αρχίζει από αύριο Καθαρά Δευτέρα και τελειώνει με την Αναστάσιμη λειτουργία του Πάσχα. Ο Μέγας Βασίλειος ονομάζει τη νηστεία «όπλον προς την κατά των διαμόνων στρατιάν» και «φάρμακον αμαρτίας αναιρετικόν». Ωστόσο η νηστεία για να είναι αληθής δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στην αποχή ορισμένων τροφών. Συνεχίζει ο ίδιος πατήρ: «ου μέντοι εξαρκεί καθ΄ εαυτήν η αποχή των βρωμάτων προς την επαινετήν νηστείαν, αλλά νηστεύσωμεν νηστείαν δεκτήν, ευάρεστον τω Θεώ. Αληθής νηστεία η του κακού αλλοτρίωσις, εγκράτεια γλώσσης, θυμού αποχή, επιθυμιών χωρισμός, καταλαλιάς, ψεύδους, επιορκίας. Η τούτων ένδεια νηστεία εστίν αληθής». Με αυτές λοιπόν τις προϋποθέσεις καλείται ο πιστός να εντείνει τον πνευματικό του αγώνα κατά την περίοδο αυτή, έχοντας ως στόχο του να εκδυθεί «τα έργα του σκότους» και να ενδυθεί «τα όπλα του φωτός».